

Opleiding tot pijnconsulent

Verpleegkundigen en andere professionals uit de zorg kunnen sinds dit jaar de Opleiding Pijnconsulent volgen aan de Zorgacademie van het Erasmus MC in Rotterdam. Met andere woorden: specialiseren in pijngeneeskunde. [Adri van Beelen]

Pijn is lange tijd gezien als iets onontkoombars. Als een symptoom waar je niet omheen kon én waar je ook weinig aan kon doen. Wie vroeger in een ziekenhuis werd opgenomen, moest soms rekening houden met pijn. Een beetje pijn... veel pijn... 'Even de tanden op elkaar meneer'. Een schrikbeeld voor generaties. Pijn was nou eenmaal een onlosmakelijk onderdeel van het bestaan. Een vrouw die ging bevallen, wist dat ze 'onvoorstelbaar veel pijn' zou krijgen. Dat was toch normaal?

Maar gedurende de laatste decennia is de visie op pijn en pijnbestrijding volstrekt veranderd. Pijn is niet vanzelfsprekend meer: ook pijnbestrijding tijdens de bevalling is geen kinderachtig verzoek meer, maar een volledig geaccepteerde vraag. Ziekenhuizen kennen tegenwoordig Acute Pijn Service Teams en pijnpoliklinieken. In deze ontwikkeling valt ook het fenomeen *pijnconsulent* te duiden. Een pijnconsulent is iemand die het antwoord weet op vragen over pijn en pijnbestrijding. Was dat vroeger nog het exclusieve

domein van de anesthesioloog, tegenwoordig houden meer professionals zich hiermee bezig. Niet voor niets zijn pijnconsulenten dan ook vaak verpleegkundigen.

GEDEGEN SPECIALIST

Vanwege de toenemende behoefte aan pijnconsulenten in zowel de intra- als extramurale gezondheidszorg heeft de Zorgacademie van het Erasmus MC in Rotterdam de Opleiding Pijnconsulent opgezet. Een tweejarige opleiding die professionals opleidt tot gedegen specialisten op het gebied van de pijngeneeskunde. De opleiding is onder meer een initiatief van Jacques Henkelman, hoofd medisch assisterende opleidingen bij de Zorgacademie.

"Drie jaar geleden gingen verpleegkundigen nog massaal naar Leuven om daar de opleiding te volgen. Maar deze was niet erkend in Nederland. Het werd dus echt tijd voor een goede opleiding in Nederland. Die hebben we met een aantal partijen opgezet. En hij draait nu. We zijn gestart met negen personen met een diverse achtergrond. De meesten zijn verpleegkundigen die in hun werk al veel met pijnbestrijding in aanraking komen", vertelt Henkelman.

De opleiding wordt breed gesteund in Nederland, door zowel artsen als verpleegkundigen die op het gebied van pijn en pijnbestrijding hun sporen verdiend hebben. "Mensen die niet alleen kundig zijn, maar die ook enthousiast zijn", aldus Henkelman. "Het moeten beroepsbeoefenaren zijn; minimaal op mbo-niveau 4. Veelal komt het neer op mensen met het diploma verpleegkunde of het diploma anesthesiemedewerker. De opleiding zelf is op hbo-niveau. Dat betekent dat het behoorlijk pittig is. We vragen ook nogal wat. Je moet wel rekening houden met een studiebelasting van gemiddeld twintig uur per week. Daarin zitten ook drie à vier contacturen. De theorie wordt

elke twee weken op woensdag van 13.00 tot 19.00 uur gegeven."

MULTIDISCIPLINAIR

De opleiding biedt de student inzicht, kennis en vaardigheden die nodig zijn in de wereld rondom pijnbehandeling. "Na afloop van de opleiding is iemand in staat om als pijnconsulent vanuit een multidisciplinaire benadering pijnklachten te diagnosticeren en te behandelen in een ziekenhuis, de thuiszorg, een privékliniek, een hospice, een acuut pijncentrum, een huisartsenpost of een pijnpoli." Henkelman geeft een voorbeeld:

"Stel, een huisarts wil advies over pijnbestrijding bij een van zijn patiënten. Dan kan hij bijvoorbeeld een pijncentrum bellen waar een pijnconsulent werkt. Stel verder dat de patiënt een epiduraalpompe heeft. Hoe nu verder? De pijnconsulent kent alle epiduraalpompen, ook qua merk, en weet precies wat deze kunnen en doen. Dat geldt natuurlijk ook voor de verpleegafdelingen in ziekenhuizen. De pijnconsulent kan voorlichting en advies geven over pijnbestrijding via pompen. Dat zijn dingen die je niet van een afdelingsverpleegkundige kunt verwachten."

In het Erasmus MC werken al veel langer pijnconsulenten, zoals op de afdeling Verloskunde. Zij hebben nog de opleiding in Leuven gevolgd. De consulenten op Verloskunde houden zich bezig met pijnbestrijding bij kinderen en bij kraamvrouwen die een keizersnede hebben ondergaan. De behandelend arts kan bij de pijnconsulenten een consult aanvragen voor kraamvrouwen en kinderen die, om een andere reden dan een operatie, pijnbestrijding in de vorm van bijvoorbeeld een morfiepomp nodig hebben.

BREED SCALA

De patiënten worden door de pijnconsulent minstens één maal per

TOELATINGSVOORWAARDEN OPLEIDING PIJNCONSULTEN

- Diploma verpleegkundige
- Diploma anesthesiemedewerker
- Een stage of werkplek met een leermeester is verplicht
- Toelating gebeurt op basis van een intakegesprek

De opleiding is competentiegericht. Zeven kerncompetenties staan centraal:

- Vakinhoudelijk handelen
- Communicatie
- Samenwerken
- Kennis en wetenschap
- Maatschappelijk handelen
- Organisatie
- Professionaliteit

dag bezocht. Naast het directe patiëntencontact, verzorgen zij klinische lessen met betrekking tot pijn, houden een TENS (Transcutane Elektrische Neuro Stimulatie) spreekuur en stellen protocollen op. Tevens kunnen zij door artsen, verpleegkundigen, kinderen en hun ouders benaderd worden voor allerlei vragen op het gebied van pijn en pijnbestrijding.

Henkelman benadrukt dat de cursist kennisneemt van een breed scala aan pijnbehandelingen. "In de 24 lesdagen leren ze alle ins en out van pijnbehandelingen. En dan heb ik het over zowel conservatieve technieken als over technieken van complementaire aard." Naast basisvakken als anatomie, fysiologie, juridische aspecten, lichamelijk onderzoek en farmacologie staan de volgende thema's centraal in de opleiding:

- Chronische pijnbehandeling
- Acute pijnbehandeling
- Complementaire pijnbehandeling
- Oncologische pijnbehandeling
- Pijnbehandeling bij kinderen

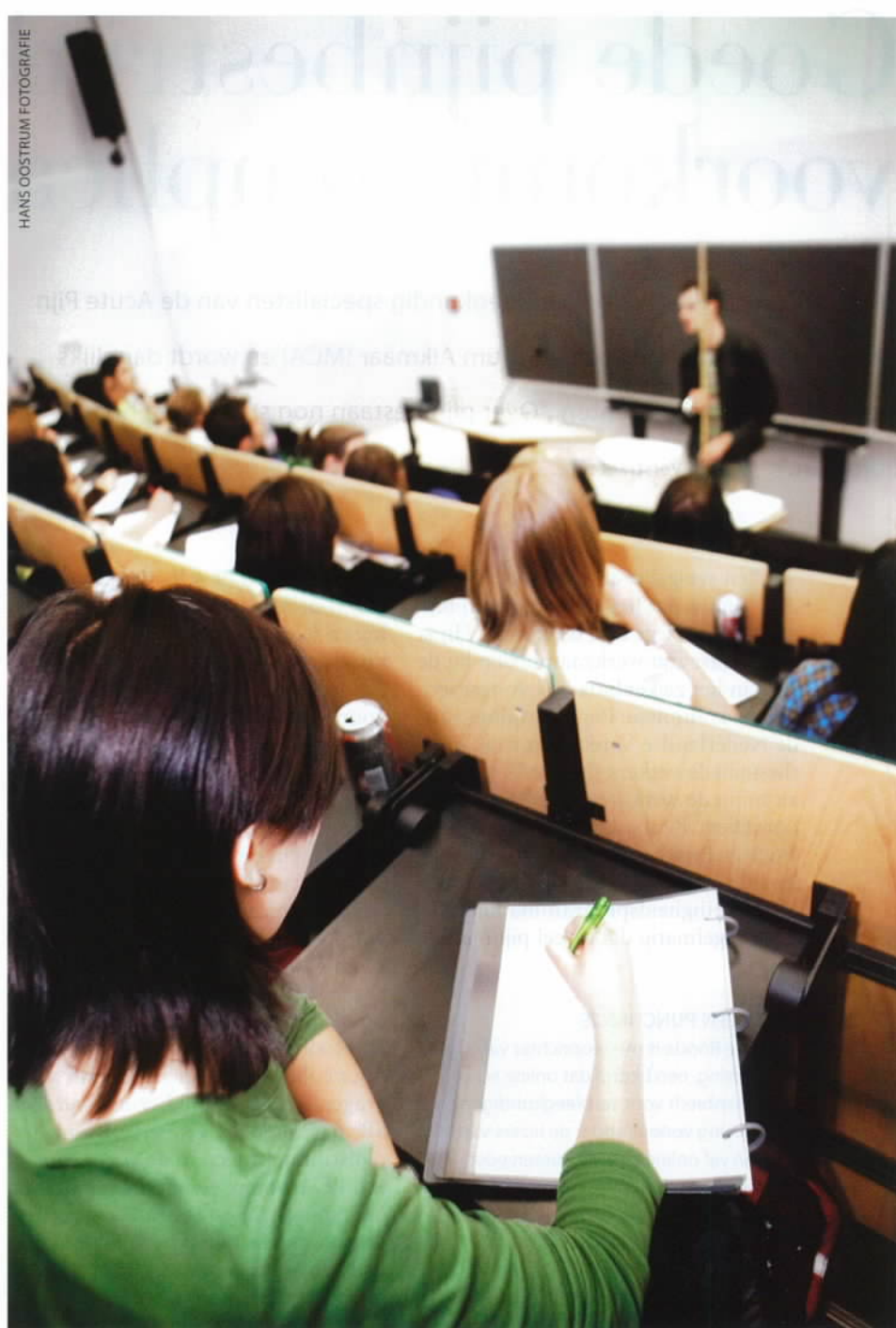
RODE DRAAD

Verder komen de onderwerpen evidence-based practice, kwaliteit en patiëntveiligheid als een rode draad in alle thema's terug.

Dat de studenten veel moeten weten over farmacologie bijvoorbeeld, spreekt volgens Henkelman voor zich. "Ook op het gebied van medicatie geeft de pijnconsulent immers voorlichting en advies. Daarbij komt dus een gedegen kennis om de hoek kijken. In feite vragen we al flink wat van een beginnende student. Wat dat betreft, moeten we op safe spelen. Als een verpleegkundige net is begonnen op een pijnpoli, is het misschien raadzaam nog even met de opleiding te wachten. Studenten krijgen overigens ook een intakegesprek. Daarin kijken we of de student geschikt is voor deze opleiding. Je moet de theorie aan kunnen en je moet een grote mate van verantwoordelijkheid hebben. Het is geen opleiding waarvan je zegt 'nou vooruit, die doe ik effe'. Het is gedurende twee jaar een hoge investering. Een investering qua tijd en energie."

ONDERZOEK

De opleiding wordt afgesloten met een onderzoek, vertelt Henkelman. "Het moeten namelijk ook beginnende onderzoekers zijn. Daarmee bereik je dat mensen de ontwikke-

lingen in hun vak bijhouden. Het onderzoek dat je doet, presenteer je vervolgens aan een team van professionals. Dat is natuurlijk spannend en tegelijkertijd ook heel leuk. Je leert echt van alle specialismen wat de mogelijkheden op het gebied van pijnbestrijding zijn. Van gynaecologie tot urologie en van huisartsgeneeskunde tot palliatieve zorg."

Momenteel worden de eindtermen van de opleiding ontwikkeld. Henkelman: "Daarna is het de bedoeling dat het College Zorg Opleidingen (CZO) zijn erkenning voor de oplei-

ding afgeeft. De Opleiding Pijnconsulent is een brancheopleiding en staat daarmee onder toezicht van het CZO. Het theoretische deel wordt uitgevoerd door de Zorgacademie van het Erasmus MC. Instellingen in heel het land bieden stageplaatsen aan en verzorgen het praktijkonderwijs. De procedure schrijft voor dat er een erkenningsaanvraag ingediend moet worden bij het CZO. We verwachten die erkenning binnenkort te krijgen. Tegelijkertijd willen we ook graag een hbo-status krijgen. Dat zou betekenen dat afgestudeerden bachelor zijn."